

על 'תקופת הבית השני' בחינוך הדתי

'תקופת הבית השני', על פי תכנית הלימודים החדשה - היסטוריה לחינוך הדתי. מאת משה בר הלל. יעוץ מדעי: פרופ' מאיר בר אילן, המחלקה לתולדות עם ישראל, אוניברסיטת בר אילן. באישור משרד החינוך. פתח תקווה, לילך הוצאה לאור. מהדורה ראשונה ינואר 2013.

הספר המהודר 'תקופת הבית השני' מאת משה בר הלל משמש להוראת היסטוריה גם בשיבות תיכוניות ובאולפנות. תקופת הבית השני מלאת אירועים שרבים מהם משפיעים על חיינו עד היום. זוהי תקופת המעבר מעם ישראל 'של התנ"ך' לעם ישראל של התורה שבעל פה ושל חז"ל, והמעבר הזה מעורר לפעמים שאלות היסטוריות ואמוניות, שכבר הועלו ונידונו ובוררו ע"י מחברים רבים במשך דורות רבים. הגישה המדעית המקובלת לחלק מהנושאים שונה, לעיתים באופן משמעותי, מהגישה היהודית-המסורתית, המאמינה בקדמות התושבע"פ ובתורה מן השמים והמשך מסורת האמונה והפסיקה במשך הדורות, עם השינויים המפורסמים שידועים לכל תינוק של בית רבן - כמו למשל ההבנה הפשוטה שקיימים הרבה דינים דרבנן שנוספו במשך הדורות לדינים מדאורייתא ושינו לעיתים את אורח החיים היהודי, ועוד.

הספר הזה הוא המהדורה ה'דתית' של ספר בשם זהה של אותו מחבר שמיועד לבתי ספר כלליים. צוות של ההוצאה עמל כדי 'לגיי' אותו ולהתאים אותו לחינוך הדתי, אבל לענ"ד התוצאה אינה ראויה לחינוך הדתי, למתחנך שומר המצוות, שנשלח ע"י הוריו ללמוד במוסד חינוכי דתי ואפילו תורני, כדי לגדול על פי ערכי אבותיו ובהתאם למסורת היהודית העתיקה. בדפדוף קל בספר מתברר שבכמה וכמה מקומות נמצאים משפטים והיגדים שבשום פנים ואופן אינם מתיישבים עם הדעות והאמונות שאמורות לכוון את דרכם של הנער והנערה בחינוך הדתי.

כמה דוגמאות:

1. בעמ' 7 כתוב שנביאי שיבת ציון הם חגי זכריה מלאכי וישעיהו. מי שמאמין

- שהיה נביא ישעיהו אחד, בהתאם למסורת, ולא ישעיהו א' וב' וג' וד', בוודאי שלא יגדיר את ישעיהו כאחד מנביאי שיבת ציון!
2. בהמשך כותב המחבר שספרי התנ"ך עברו עריכה מגמתית, ולכן האמינות שלהם נמוכה יותר ממקורות היסטוריים ראשוניים אחרים. אין צורך להגיב.
3. עמ' 14: הגולים הביאו עמם לבבל מגילות ספרי תורה, **כולל ספר הכהנים וספר דברים שנמצא ע"י ישעיהו...** ומה עם שאר חלקי התורה? ובהמשך: 'ספרי התורה היו היסוד למהפכה עמוקה באמונה'... מהפכת האמונה היהודית התחילה בזמן הבית השני? ומה היה קודם?
4. יאשיהו ריכז את הפולחן [ביטוי קר וחילוני לעבודת הקרבנות!] למקום אחד - אבל זהו כבר ציווי מהתורה שאסור להקריב מחוץ לירושלים אחרי בניין הבית!...
5. 'חכמי המשנה סברו שהתורה שבכתב והתורה שבע"פ ניתנו כאחד מן השמים' - האין זו הדעה הבסיסית של כל יהודי שומר מצוות? זו דעתם הפרטית של חכמי המשנה? כל אלו דברים שאי אפשר לשומעם, ולא יתכן ללמד אותם בבית ספר דתי!
6. עמ' 79: יש מחלוקת בין הפרושים שחיזקו את מוסד התפילה, לבין אלו שראו בבית המקדש מוסד עליון. - איך מתנגש חיזוק מוסד התפילה בעובדת היות בית המקדש מוסד עליון? מה התלמיד אמור להבין מזה?
7. עמ' 120: ריב"ז נשלח ליבנה ע"י הרומאים. - אך זה עומד בניגוד גמור למסורת חז"ל על 'תן לי יבנה וחכמיה'!
8. עמ' 172-173 - קיים שינוי בין דין התורה שעל פיו מותר לאדם למכור את בתו לאמה, לדין התלמוד שמגביל את הדין הזה מאוד, בגלל הערך שנוסף לחיי הילד במשך השנים... ועוד: בתנ"ך כמעט כל עונש הוא הריגה, וחז"ל הגבילו מאוד את עונש המוות, מפני שבמשך הזמן עלה בעיני האנושות ערך חיי האדם. - התלמיד אמור להבין שהתורה עצמה אכזרית ופרימיטיבית, ובמשך השנים נוספו לעם ישראל ערכים חיוביים שבגללם שינו החכמים את ההלכות שבתורה!
9. עמ' 173: בעקבות עליית ערך חיי האדם התחילו להעריך גם את החיים לאחר המות, והתחילו להאמין בעולם הבא. - כפירה גמורה בקדמות עיקרי היהדות!

האם היגדים אלו ראויים להילמד כך בבית ספר דתי? זהו החומר שאמורים לדעת, ולהיבחן עליו, נער הלומד בישיבה תיכונית ונערה הלומדת באולפנה?

חלק מהנקודות דלעיל הובאו לתשומת ליבה של המפמ"ר להיסטוריה בחינוך הדתי, ותשובתה הייתה שלדעתה 'הניסוח בעייתי אך אין בדברים כפירה'. האם הלקט

הזה אינו אמור להביא למסקנה שמדובר על יותר מאשר 'ניסוח בעייתי'? האם אין מדובר בספר פסול ללימוד בחינוך הדתי? האם מישוהו נרדם בשמירה? לא עברתי בדקדוק על כל הספר, שגם סגנונו ורוחו קרירים ביותר. מיותר לומר שהקב"ה אינו פונקציה כלל בהיסטוריה שלנו על פי ספר זה. במקום שההיסטוריה היהודית תהיה כלי ללימוד אמונה, להכרת יד ה' המנהלת את עם ישראל בכל המשברים ככבשה בין שבעים זאבים, מתברר שלימוד היסטוריה יהודית אמור, ח"ו, לגרום לבעיות אמוניות קשות. האם זו הייתה כוונת המשורר? הדברים לענ"ד דורשים תיקון שורש.

רבני ותלמידי קרית חינוך שעלבים ומוסדותיה

אנשי ההנהלה ואנשי הצוות

משתתפים באבלו של ראש הישיבה

הרב יחזקאל יעקבסון שליט"א

ומשפחתו, עם פטירת אמו

הגב' מרים יעקבסון ע"ה

אוד מוצל מאש

שזכתה להקים בית גדול בישראל

נפטרה בשיבה טובה בי"ז בסיון תשע"ו

ישיבת שעלבים

תנצב"ה

מכון שלמה אומן
מכון מחקר תורני